

SS. D. N. LEONIS D. P. PAPAE XIII

Epistola Encyclica

ad Patriarchas Primates Archiepiscopos
Episcopos aliosque locorum Ordinarios pacem
et Communionem cum Apostolica Sede habentes.
DE UNITATE ECCLESIAE.

*Venerabilibus Fratribus Patriarchis Primatibus Archi-
episcopis Episcopis aliisque locorum Ordinariis Pacem
et Communionem cum Apostolica Sede habentibus*

LEO PP. XIII.

*Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Bene-
dictionem.*

Satis cognitum vobis est, cogitationum et cura-
rum Nostrarum partem non exiguam illuc esse
conversam, ut ad ovile in potestate positum summi
pastoris animarum Iesu Christi revocare devios
conemur. Intento hac in re animo, non parum
conducere salutari consilio propositoque arbitrati
sumus, Ecclesiae effigiem ac velut lineamenta
describi: in quibus praecipua consideratione di-
gnissima unitas est, quam in ea, velut insigne
veritatis invictaeque virtutis, divinus auctor ad
perpetuitatem impressit. Multum in intuentium
animis nativa Ecclesiae pulchritudo speciesque posse
debet: neque abest a veri similitudine, tolli eius
contemplatione posse inscientiam; sanari opiniones
falsas praeiudicatasque, maxime apud eos qui non
sua ipsorum culpa in errore versentur: quin imo
excitari etiam in hominibus posse Ecclesiae amorem
utique similem caritati, qua Iesus Christus eam sibi
sponsam, divino cruore redemptam, optavit: *Christus
dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea*¹⁾.
Reversuris ad amantissimam parentem, aut non
probe cognitam adhuc, aut iniuria desertam, si
reditum stare oporteat non sanguine quidem, quo
tamen pretio est Iesu Christo quaesita, sed labore
aliquo molestiaque multo ad perpetuendum levio-
re, saltem perspicuum erit non voluntate humana id
onus homini, sed iussu nutuque divino impositum,

¹⁾ Ephes. V, 25.

ob eamque rem, opitulante gratia caelesti, facile
veritatem experiendo intelligent divinae eius sen-
tentiae: *Iugum enim meum suave est, et onus meum
leve*¹⁾. Quamobrem spe maxime in *Patre luminum*
reposita, unde *omne datum optimum et omne donum
perfectum descendit*²⁾, ab eo scilicet, *qui incrementum
dat*³⁾ unus, enixe petimus, ut Nobis vim persuadendi
impertire benigne velit.

Etsi Deus, quaecumque a naturis creatis effici-
untur, omnia ipse efficere sua solius virtute postest
nihilominus tamen ad iuvandos homines ipsis ut
hominibus, ex benigno providentiae consilio, maluit:
et quemadmodum in rerum genere naturalium perfe-
ctionem debitam, ita in iis, quae modum naturae
transiliunt, sanctitatem homini ac salutem non nisi
hominum opera ministerioque impertire consuevit.
Sed perspicuum est, nihil inter homines commu-
nicari, nisi per externas res quae sensibus percipian-
tur, posse. Hac de causa humanam naturam
assumpsit Dei Filius, *qui cum in forma Dei esset . . .
semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in
similitudinem hominum factus*⁴⁾: atque ita, in terris
agens, doctrinam suam suarumque praecepta legum
hominibus, colloquendo, tradidit.

Cum divinum munus eius perenne ac perpetuum
esse oporteret, idcirco nonnullos ille sibi adiunxit
alumnos disciplinae suae, fecitque potestatis suae
participes: cumque *Spiritum veritatis* in eos devocasset
e caelo, praecepit, peragrarent orbem terrarum,
quodque ipse docuerat quodque iusserat, id omne
fideliter universitati gentium praedicarent: hoc
quidem proposito, ut eius et professione doctrinae
et obtemperacione legibus posset hominum genus
sanctitatem in terris, felicitatem adipisci in caelo
sempiternam. — Hac ratione atque hoc principio
Ecclesia genita: quae quidem, si extremum illud
quod vult, causaeque proximae sanctitatem efficien-
tes spectentur, profecto est *spiritualis*: si vero eos
consideres, quibus cohaeret, resque ipsas quae ad
spiritualia dona perducunt, *externa* est necessarioque
conspicua. Docendi munus accepere Apostoli per

¹⁾ Matth. XI. 30.

²⁾ Ep. Iac. I, 17.

³⁾ I. Corinth. III, 6.

⁴⁾ Philippens. II, 6.

cognoscenda visu audituque signa: idque illi munus non aliter executi quam dictis factisque, quae utique sensus permoverent. Ita quidem illorum vox extrinsecus illapsa per aures, fidem ingeneravit in animis: *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*¹⁾. Ac fides ipsa, scilicet assensio primae supremaeque veritati, mente quidem per se comprehenditur, sed tamen eminere foras evidenti professione debet: *Corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem*²⁾. Simili modo nihil est homini gratia caelesti, quae gignit sanctitudinem, interius: sed externa sunt ordinaria ac praecipua participandae instrumenta gratiae: sacramenta dicimus, quae ab hominibus ad id nominatim lectis, certorum ope rituum, administrantur. Iussit Iesus Christus Apostolis perpetuisque Apostolorum successoribus, gentes ut edocerent ac regerent: iussit gentibus, ut illorum et doctrinam acciperent et potestati obedienter subessent. Verum isthaec in christiana republica iurium atque officiorum vicissitudo non modo permanere, sed ne inchoari quidem potuisset nisi per interpretes ac nuntios rerum sensus. — Quibus de causis Ecclesiam cum *corpus*, tum etiam *corpus Christi* tam crebro sacrae litterae nominant: *Vos autem estis corpus Christi*³⁾. Propter eam rem quod corpus est, oculis cernitur Ecclesia: propterea quod est Christi, vivum corpus est, actuosum et vegetum, quia eam tuetur ac sustentat, immisa virtute sua, Iesus Christus, in eum fere modum, quo cohaerentes sibi palmites alit ac fructuosos facit vitis. Quemadmodum autem in animantibus principium vitae in occulto est ac penitus abditum, indicatur tamen atque ostenditur motu actuque membrorum, sic in Ecclesia supernaturalis principium vitae perspicue ex iis, quae ab ipsa aguntur, apparet.

Ex quo consequitur, in magno eodemque pernicioso errore versari, qui ad arbitrium suum fingunt Ecclesiam atque informant quasi latentem minimeque conspicuam: item qui perinde habent atque institutum quoddam humanum cum temperatione quadam disciplinae ritibusque externis, at sine perenni communicatione munerum gratiae divinae, sine rebus iis, quae haustam a Deo vitam quotidiana atque aperta significatione testentur. Nimirum alterutram esse posse Iesu Christi Ecclesiam tam repugnat, quam solo corpore, vel anima sola constare hominem. Complexio copulatioque earum duarum velut partium prorsus est ad veram Ecclesiam necessaria, sic fere ut ad naturam humanam intima animae corporisque coniunctio. Non est Ecclesia intermortuum quiddam, sed corpus Christi vita supernaturali praeditum. Sicut Christus, caput et exemplar, non omnis est, si in eo vel humana dumtaxat spectetur natura

visibilis, quod Photiniani ac Nestoriani faciunt; vel divina tantummodo natura invisibilis, quod solent Monophysitae: sed unus est ex utraque et in utraque natura cum visibili tum invisibili; sic corpus eius mysticum non vera Ecclesia est nisi propter eam rem, quod ejus partes conspicuae vim vitamque ducent ex donis supernaturalibus rebusque ceteris, unde propria ipsarum ratio ac natura efflorescit. Cum autem Ecclesia sit *eiusmodi* voluntate et constitutione divina, permanere sine ulla intermissione debet *eiusmodi* in aeternitate temporum: ni permaneret, profecto nec esset condita ad perennitatem, et finis ipse, quo illa contendit, locorum esset temporumque certo spatio definitus: quod cum veritate utrumque pugnat. Istam igitur et visibilium et invisibilium coniunctionem rerum, quia naturalis atque insita in Ecclesia nutu divino inest, tamdiu permanere necesse est, quamdiu ipsa permansura Ecclesia. Quare Chrysostomus: *Ab Ecclesia ne abstineas; nihil enim fortius Ecclesia. Spes tua Ecclesia, salus tua Ecclesia, refugium tuum Ecclesia. Caelo excelsior et terra latior est illa. Numquam senescit, sed semper viget. Quamobrem eius firmitatem stabilitatemque demonstrans, Scriptura montem illam vocat*¹⁾. Augustinus vero: *Putant (gentiles) religionem nominis christiani ad certum tempus in hoc saeculo victuram, et postea non futuram. Permanebit ergo cum sole, quamdiu sol oritur et occidit; hoc est quamdiu tempora ista volvantur, non deerit Ecclesia Dei, id est Christi corpus in terris*²⁾. Idemque alibi: *Nutabit Ecclesia, si nutaverit fundamentum: sed unde nutabit Christus? . . . Non nutante Christo, non inclinabitur in saeculum saeculi. Ubi sunt qui dicunt, periisse de mundo Ecclesiam, quando nec inclinari potest*³⁾.

His velut fundamentis utendum veritatem quaerenti. Scilicet Ecclesiam instituit formavitque Christus Dominus: propterea natura illius cum quaeritur cuiusmodi sit, caput est nosse quid Christus voluerit quidque reapse effecerit. Ad hanc regulam exigenda maxime Ecclesiae unitas est, de qua visum est, communis utilitatis causa, nonnihil his litteris attingere.

Profecto unam esse Iesu Christi germanam Ecclesiam, ex luculento ac multiplici sacrarum litterarum testimonio, sic constat inter omnes, ut contradicere christianus nemo ausit. Verum in diiudicanda statuendaque natura unitatis, multos varius error de via deflectit. Ecclesiae quidem non solum ortus sed tota constitutio ad rerum voluntate libera effectarum pertinet genus: quocirca ad id quod revera gestum est, iudicatio est omnis revocanda, exquirendumque non sane quo pacto una esse Ecclesia queat, sed quo unam esse is voluit, qui condidit.

¹⁾ Roman. X, 17.

²⁾ Roman. X, 10.

³⁾ I. Corinth. XII, 27.

¹⁾ Hom. De capto Eutropio, n. 6.

²⁾ In Psal. LXXXI, n. 8.

³⁾ Enarratio in Psal. CIII, sermo II, . 5.

Iam vero, si ad id respicitur quod gestum est, Ecclesiam Iesus Christus non talem finxit formavitque, quae communitates plures complecteretur genere similes, sed distinctas, neque iis vinculis alligatas, quae Ecclesiam individuum atque unicam efficerent, eo plane modo, quo *Credo unam . . . Ecclesiam* in symbolo fidei profitemur. *In unius naturae sortem cooptatur Ecclesia quae est una, quam conantur haeresees in multas discindere. Et essentia ergo et opinione, et principio et excellentia unicam esse dicimus antiquam et catholicam Ecclesiam . . . Ceterum Ecclesiae quoque eminentia, sicut principium constructionis, est ex unitate, omnia alia superans, et nihil habens sibi simile vel aequale.*¹⁾ Sane Iesus Christus de aedificio eiusmodi mystico cum loqueretur, Ecclesiam non commemorat nisi unam, quam appellat suam: *aedificabo Ecclesiam meam*. Quaecumque, praeter hanc, cogitetur alia, cum non sit per Iesum Christum condita, Ecclesia Christi vera esse non postest. Quod eminet etiam magis, si divini auctoris propositum consideretur. Quid enim in condita condendave Ecclesia petiit, quid voluit Christus Dominus? Hoc scilicet: munus idem, idemque mandatum in eam continuandum transmittere, quod ipse acceperat a Patre. Id plane statuerat faciendum, idque re effecit. *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*²⁾. *Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum*³⁾. Iamvero Christi muneris est vindicare ab interitu ad salutem quod perierat, hoc est non aliquot gentes aut civitates, sed omnino hominum, nullo locorum temporumve discrimine, universum genus: *venit Filius hominis . . . ut salvetur mundus per ipsum*⁴⁾. *Nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*⁵⁾. Itaque partam per Iesum Christum salutem, simulque beneficia omnia quae inde proficiuntur, late fundere in omnes homines atque ad omnes propagare aetates debet Ecclesia. Quocirca ex voluntate auctoris sui unicam in omnibus terris, in perpetuitate temporum, esse necesse est. Plane plus una ut esse posset, excedere terris et genus hominum fingere novum atque inauditum oporteret.

Hoc ipsum de Ecclesia una, quotquot essent ubique et quovis tempore mortales complexura, vidit ac praesignificavit Isaias, cum, futura prospicienti, obiecta species montis est, celsitudinis exsuperantia conspicui, qui imaginem *Domus Domini*, videlicet Ecclesiae, expressam gerebat: *Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium*⁶⁾. Atqui *unus* iste mons est, in vertice montium locatus: *una domus Domini*, ad quam *omnes gentes* vivendi normam petiturae aliquando

confluerent: *Et fluent ad eam omnes gentes . . . et dicent: venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius*¹⁾. Quem locum cum Optatus Milevitanus attingeret, *Scriptum est, inquit, in Isaias propheta: ex Sion prodiet lex, et verbum Domini de Hierusalem. Non ergo in illo monte Sion Isaias aspicit vallem, sed in monte sancto, qui est Ecclesia, qui per omnem orbem romanum caput tulit sub toto caelo . . . Est ergo spiritalis Sion Ecclesia, in qua a Deo Patre rex constitutus est Christus, quae est in toto orbe terrarum, in quo est una Ecclesia catholica*²⁾. Augustinus vero: *Quid tam manifestum quam mons? Sed sunt et montes ignoti, quia in una parte terrarum positi sunt . . . Ille autem mons non sic, quia implevit universam faciem terrae, et de illo dicitur: paratus in cacumine montium*³⁾. Illud accedit, quod Ecclesiam Filius Dei mysticum corpus suum decrevit fore, quocum ipse velut caput coniungeretur, ad similitudinem corporis humani quod suscepit: cui quidem naturali conglutinatione inhaeret naturale caput. Sicut igitur mortale corpus sibi sumpsit unicum, quod obtulit ad cruciatum et necem, ut liberationis humanae pretium exsolveret, sic pariter unum habet corpus mysticum, in quo et cuius ipsius opera facit sanctitatis salutisque aeternae homines compotes: *Ipsium (Christum) dedit (Deus) caput supra omnem Ecclesiam, quae est corpus ipsius*⁴⁾. Dispersa membra atque seiuncta non possunt eodem cum capite, unum simul effectura corpus, cohaerere. Atqui Paulus, *Omnia autem, inquit, membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: ita et Christus*⁵⁾. Propterea corpus istud mysticum compactum ait esse et connexum. *Caput Christus: ex quo totum corpus compactum, et connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri*⁶⁾. Quamobrem dispersa a membris ceteris si qua membra vagantur, cum eodem atque unico capite conglutinata esse nequeunt: *Unus Deus est, et Christus unus, et una Ecclesia eius et fides una et plebs una in solidam corporis unitatem concordiae glutino copulata. Scindi unitas non potest, nec corpus unum discidio compagini separari*⁷⁾. Quo melius Ecclesiam effingat unicam, similitudinem animati corporis informat, cuius non aliter victura membra sunt, nisi colligata cum capite, vim ad se vitalem ex capite ipso traducant: seiuncta, necesse est emori: *Non potest (Ecclesia) . . . divulsis laceratione visceribus in frusta discerni. Quidquid a matrice discesserit, seorsum vivere et spirare non poterit*⁸⁾. Mortuum vero corpus

¹⁾ Clemens Alexandrinus, *Stromatum lib. VII, cap. 17.*

²⁾ Ioan. XX, 21.

³⁾ Ioan. XVII, 18.

⁴⁾ Ioan. III, 17.

⁵⁾ Act. IV, 12.

⁶⁾ Isaias, II, 2.

¹⁾ Ib. 2—3.

²⁾ *De Schism. Donatist.*, lib. III, n. 2.

³⁾ *In Epist. Ioan. tract. I, n. 13.*

⁴⁾ Ephes. I, 22—23.

⁵⁾ I. Corin. h. XII, 12.

⁶⁾ Ephes. IV, 15—16.

⁷⁾ S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate*, n. 23.

⁸⁾ Id. loc. cit.

quid habet cum vivo similitudinis? *Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit, et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam: quia membra sumus corporis eius, de carne eius et de ossibus eius*¹⁾. Aliud igitur simile Christo inchoetur caput, alius Christus, si praeter eam, quae corpus eius est, figi Ecclesiam alteram libeat. *Videte quid caveatis, videte quid observetis, videte quid timeatis. Contingit, ut in corpore humano, imo de corpore aliquod praecidatur membrum, manus, digitus, pes: numquid praecisum sequitur anima? Cum in corpore esset, vivebat: praecisum amittit vitam. Sic et homo christianus catholicus est, dum in corpore vivit: praecisus, haereticus factus est: membrum amputatum non sequitur spiritus*²⁾. Est igitur Ecclesia Christi unica et perpetua: quicumque seorsum eant, aberrant a voluntate et praescriptione Christi Domini, relictoque salutis itinere, ad interitum digrediuntur. *Quisquis ab Ecclesia segregatus adulterae iungitur, a promissis Ecclesiae separatur, nec perveniet ad Christi praemia qui reliquit Ecclesiam Christi . . . Hanc unitatem qui non tenet, non tenet Dei legem, non tenet Patris et Filii fidem, vitam non tenet et salutem*³⁾.

At vero qui unicum condidit, is idem condidit unam: videlicet eiusmodi, ut quotquot in ipsa futuri essent, arctissimis vinculis sociati tenerentur, ita prorsus ut unam gentem, unum regnum, corpus unum efficerent: *Unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae*⁴⁾. Voluntatem hac de re suam Iesus Christus sanxit, propinqua iam morte, angusteque consecravit, ita Patrem adprecatus: *Non pro eis rogo tantum, sed et pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me . . . ut et ipsi in nobis unum sint . . . ut sint consummati in unum*⁵⁾. Imo tam intime nexam iussit esse in sectatoribus suis unitatem tamque perfectam, ut coniunctionem cum Patre suam ratione aliqua imitaretur: *Rogo . . . ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te*⁶⁾. Tantaem autem inter homines ac tam absolutae concordiae necessarium fundamentum est convenientia coniunctioque mentium: ex quo conspiratio voluntatum atque agendorum similitudo natura gignitur. Quam obrem, pro sui divinitate concilii, unitatem fidei in Ecclesia sua iussit esse: quae quidem virtus primum est in vinculis iis quae hominem iungunt Deo, et inde nomen *fidelis* accepimus. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma*⁷⁾: videlicet sicut unus Dominus, et baptisma unum, ita omnium christianorum, qui ubique sunt, unam esse fidem oportet. Itaque Paulus Apostolus christianos, ut idem sentiant omnes, effugiantque opinionum dissidia

non rogat tantum, sed flagitat ac plane obsecrat: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi: ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia*¹⁾. Quae loca sane non indigent interprete: satis enim per se loquuntur ipsa. Ceteroqui unam esse fidem debere, qui se profitentur christianos, vulgo assentiuntur. Illud potius maximi momenti ac prorsus necessarium, in quo multi errore falluntur, internoscere quae sit istius species et forma unitatis. Quod ipsum, ut supra fecimus in causa simili, non opinatione aut coniectura est, sed scientia rei gestae iudicandum: quaerendo scilicet statuendoque qualem in fide unitatem Iesus Christus esse praeceperit.

Iesu Christi doctrina caelestis, tametsi magnam partem consignata litteris afflatu divino, colligere tamen mentes, permissa hominum ingenio, ipsa non poterat. Erat enim proclive factu, ut in varia incideret atque inter se differentes interpretationes: idque non modo propter ipsius vim ac mysteria doctrinae, sed etiam propter humani ingenii varietatem, et perturbationem in studia contraria abeuntium cupiditatum. Ex differentia interpretandi dissimilitudines sentiendi necessitate nascuntur: hinc controversiae, dissidia, contentiones, qualia incumbere in Ecclesiam ipsa vidit proxima originibus aetas. De haereticis illud scribit Irenaeus: *Scripturas quidem confitentur, interpretationes vero convertunt*²⁾. Atque Augustinus: *Neque enim natae sunt haereses et quaedam dogmata perversitatis illaqueantia animas et in profundum praecipitantia, nisi dum scripturae bonae intelliguntur non bene*³⁾. Ad coniugandas igitur mentes, ad efficiendam tuendamque concordiam sententiarum, ut ut extarent divinae litterae, omnino erat alio quodam principio opus. Id exigit divina sapientia: neque enim Deus unam esse fidem velle potuit, nisi conservandae unitatis rationem quamdam idoneam providisset: quod et sacrae litterae perspicue, ut mox dicturi sumus, significant. Certe infinita Dei potentia nulli est victa vel adstricta rei, omniaque sibi habet obnoxie, velut instrumenta, parentia. De isto igitur principio externo, dispiciendum, quodnam ex omnibus, quae essent in potestate sua, Christus optarit. Quam ob rem oportet christiani nominis revocare cogitatione primordia.

Divinis testata litteris, eademque vulgo cognita commemoramus. Iesus Christus divinitatem divinitatemque legationem suam miraculorum virtute comprobavit: erudire verbo multitudinem ad caelestia insistit, omninoque iubet ut sibi fides docenti adiungatur, hinc praemiis illinc poenis propositis sempiternis: *Si non facio opera Patris mei, nolite*

¹⁾ Ephes. V, 29—30.

²⁾ S. Augustinus, sermo CCLXVII, n. 4.

³⁾ S. Cyprianus, *De cath. Eccl. Unitate*, n. 6.

⁴⁾ Ephes. IV, 4.

⁵⁾ Ioan. XVII, 20—21—23.

⁶⁾ Ib. 21.

⁷⁾ Ephes. IV, 5.

¹⁾ I. Corinth. I, 10.

²⁾ Lib. III, cap. 12, n. 12.

³⁾ *In Evang. Ioan. tract. XVIII, cap. 5, n. 1.*

credere mihi¹). Si opera non fecissem in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent²). Si autem facio (opera), et si mihi non vultis credere, operibus credite³). Quaecumque praecipit, eadem omnia auctoritate praecipit: in exigendo mentis assensu nihil excipit, nihil secernit. Eorum igitur qui Iesum audissent, si adipisci salutem vellet, officium fuit non modo doctrinam eius accipere universe, sed tota mente assentiri singulis rebus, quas ipse tradidisset: illud enim repugnat, fidem vel una in re non adhiberi Deo.

Maturo in caelum reditu, qua ipse potestate missus a Patre fuerat, eadem mittit Apostolos, quos spargere ac disseminare iubet doctrinam suam: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes . . . Docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis*⁴). Salvos fore, qui Apostolis paruisent, qui non paruisent, interituros: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur*⁵). Cumque illud sit praesentiae Dei maxime congruens, ut muneris praesertim magno atque excellenti praeficiat neminem, quin pariter suppeditet unde liceat rite defungi, idcirco Iesus Christus missurum se ad discipulos suos Spiritum veritatis est, eumque in ipsis perpetuo mansurum: *Si autem abiero, mittam eum (Paraclitum) ad vos . . . Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*⁶). *Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis . . . Ille testimonium perhibebit de me: et vos testimonium perhibebitis*⁷). Hinc doctrinam Apostolorum religiose accipi sancteque servari perinde imperat ac suam: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit*⁸). Quamobrem legati Apostoli a Iesu Christo sunt non secus ac ipse legatus a Patre: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*¹⁰): propterea quemadmodum dicto audientis Christo esse Apostolos ad discipulos oportuit, ita pariter fidem adhibere Apostolis debuerant, quoscumque ipsi ex mandato divino docuissent. Ergo Apostolorum vel unum repudiare doctrinae praeceptum plane non plus licuit, quam de ipsius Christi doctrina reieicisse quicquam. — Sane Apostolorum vox, illapso in eos Spiritu sancto, quam latissime insonuit. Quaecumque vestigium posuissent, perhibent se ab ipso Iesu legatos. *Per quem (Iesum Christum) accepimus gratiam, et apostolatam*

ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius:¹) divinamque eorum legationem passim Deus per prodigia in aperto ponit: *Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis*²). Quem vero sermonem? eum utique, qui id omne comprehenderet, quod ipsi ex magistro didicissent: palam enim aperteque testantur, nihil se eorum posse, quae viderant quaeque audierant, non loqui.

Sed, quod alio loco diximus, non erat eiusmodi munus apostolicum, ut aut cum personis Apostolorum interire posset, aut cum tempore labi, quippe quod et publicum esset et saluti generis humani institutum. Apostolis enim mandavit Iesus Christus, ut praedicarent evangelium omni creaturae, et portarent nomen ipsius coram gentibus et regibus, et ut sibi testes essent usque ad ultimum terrae. Atque in tanti perfunctione muneris adfore se pollicitus eis est, idque non ad aliquot vel annos vel aetates, sed in omne tempus, usque ad consummationem saeculi. Quam ad rem Hieronymus: *Qui usque ad consummationem saeculi cum discipulis se futurum esse promittit, et illos ostendit semper esse victuros et se numquam a credentibus recessurum*³). Quae quidem omnia in solis Apostolis, supremae necessitati ex humana conditione obnoxii, qui vera esse potuissent? Erat igitur provisum divinitus, ut magisterium a Iesu Christo institutum non iisdem finibus, quibus vita Apostolorum, terminaretur, sed esset perpetuo mansurum. Propagatum revera ac velut in manus de manu traditum videmus. Nam consecraverunt episcopos Apostoli, quique sibi proxime succederent in ministerio verbi, singillatim designavere. — Neque hoc tantum: illud quoque sanxere in successoribus suis, ut et ipsi viros idoneos adlegerent, quos, eadem auctoritate auctos, eidem praeficerent docendi officio et muneris: *Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae est in Christo Iesu: et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere*⁴). Qua de causa sicut Christus a Deo, et Apostoli a Christo, sic episcopi et quotquot Apostolis successere, missi ab Apostolis sunt: *Apostoli nobis Evangelii praedicatores facti sunt a Domino Iesu Christo, Iesus Christus missus est a Deo. Christus igitur a Deo, et Apostoli a Christo, et factum est utrumque ordinatum ex voluntate Dei . . . Per regiones igitur et urbes verbum praedicantes, primitias earum spiritu cum probassent, constituerunt episcopos et diaconos eorum qui credituri erant . . . Constituerunt praedictos, et deinceps ordinationem dederunt ut cum illi decessissent, ministerium eorum alii viri probati exciperent*⁵). Permanere

¹) Ioan. X, 37.

²) Ioan. XV, 24.

³) Ioan. X, 38.

⁴) Matth. XXVIII, 18—20—19.

⁵) Marc. XVI, 16.

⁶) Ioan. XVI, 7—13.

⁷) Ioan. XIV, 16—17.

⁸) Ioan. XV, 26—27.

⁹) Luc. X, 16.

¹⁰) Joan. XX, 21.

¹) Rom. I, 5.

²) Marc. XVI, 20.

³) In Matth. lib. IV. cap. 28, v. 20.

⁴) II. Tim. II, 1—2.

⁵) S. Clemens Rom. Epist. I ad Corinth. capp. 42, 44.

igitur necesse est ex una parte constans atque immutabile munus docendi omnia, quae Christus docuerat: ex altera constans atque immutabile officium accipiendi profitendique omnem illorum doctrinam. Quod praeclare Cyprianus iis verbis illustrat: *Neque enim Dominus noster Iesus Christus, cum in Evangelio suo testaretur inimicos suos esse eos, qui secum non essent, aliquam speciem haereseos designavit: sed omnes omnino qui secum non essent et secum non colligentes, gregem suum spargerent, adversarios esse ostendit, dicens: Qui non est mecum adversus me est; et qui non mecum colligit, spargit¹⁾.*

His Ecclesiae praeceptis instituta, sui memor officii, nihil egit studio et contentione maiore, quam ut integritatem fidei omni ex parte tueretur. Hinc perduellium habere loco et procul amandare a se, qui de quolibet doctrinae suae capite non secum una sentirent. Ariani, Montanistae, Novatianiani, Quartadecumani, Eutyhiani certe doctrinam catholicam non penitus omnem, sed partem aliquam deseruerant: haereticos tamen declaratos, eictosque ex Ecclesiae sinu quis ignorat fuisse? Similique iudicio damnati, quotquot pravorum dogmatum auctores variis temporibus postea consecuti sunt. *Nihil periculosius his haereticis esse potest, qui cum integre per omnia decurrant, uno tamen verbo, ac si veneni gutta, meram illam ac simplicem fidem Dominicae et exinde apostolicae traditionis inficiunt²⁾.* Idem semper Ecclesiae mos, idque sanctorum Patrum consentiente iudicio: qui scilicet communionis catholicae expertem et ab Ecclesia extorrem habere consueverunt, quicumque a doctrina, authentico magisterio proposita, vel minimum discessisset. Epiphanius, Augustinus, Theodoretus haereseon sui quisque temporis magnum recensere numerum. Alia Augustinus animadvertit posse genera invalescere, quorum vel uni si quis assentiatur, hoc ipso ab unitate catholica seiungitur: *Non omnis, qui ista (numeratas videlicet haereses) non credit, consequenter debet se christianum catholicum iam putare vel dicere. Possunt enim et haereses aliae, quae in hoc opere nostro commemoratae non sunt, vel esse vel fieri, quarum aliquam quisquis tenuerit, christianus catholicus non erit³⁾.*

Istam tutandae unitati, de qua dicimus, institutam divinitus rationem urget beatus Paulus in epistola ad Ephesios; ubi primum monet, animorum concordiam magno studio conservandam: *solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis⁴⁾*: cumque concordēs animi caritate esse omni ex parte non possint, nisi mentes de fide consentiant, unam apud omnes vult esse fidem: *Unus Dominus, una fides*: ac tam perfecte quidem unam, ut errandi discrimen

omne prohibeat: *Ut iam non simus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.* Idque non ad tempus servari docet oportere, sed *donec occurramus omnes in unitatem fidei . . . in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* Sed eiusmodi unitatis ubinam Iesus Christus posuit principium inchoandae, praesidium custodiendae? In eo videlicet, quod *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos . . . alios autem pastores, et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi.* Quare vel inde ab ultima vetustate hanc ipsam regulam doctores Patresque et sequi consueverunt et uno ore defendere. Origenes: *Quoties autem (haeretici) canonicas proferunt scripturas, in quibus omnis christianus consentit et credit, videntur dicere: ecce in domibus verbum est veritatis. Sed nos illis credere non debemus, nec exire a prima et ecclesiastica traditione, nec aliter credere, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiae Dei tradiderunt nobis¹⁾.* Irenaeus: *Agnitio vera est Apostolorum doctrina . . . secundum successiones episcoporum . . . quae pervenit usque ad nos custoditione sine fictione scripturarum tractatio plenissima²⁾.* Tertullianus vero: *Constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis apostolicis matricibus et originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit . . . Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulli doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis³⁾.* Atque Hilarius: *Significat (Christus e navi docens) eos, qui extra Ecclesiam positi sunt, nullam divini sermonis capere posse intelligentiam. Navis enim Ecclesiae typum praefert, intra quam verbum vitae positum et praedicatum hi qui extra sunt et arenae modo steriles atque inutiles adiacent, intelligere non possunt⁴⁾.* Rufinus Gregorium Nazianzenum laudat et Basilium, quod *solis divinae scripturae voluminibus operam dabant, earumque intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat⁵⁾.*

Quamobrem, id quod ex iis, quae dicta sunt, apparet, instituit Iesus Christus in Ecclesia *vivum authenticum, idemque perenne magisterium, quod suapte potestate auxit, spiritu veritatis instruxit, miraculis confirmavit: eiusque praecepta doctrinae aequae accipi ac sua voluit gravissimeque imperavit.* — Quoties igitur huius verbo magisterii edicitur, traditae divinitus doctrinae complexu hoc contineri vel illud, id quisque debet certo credere, verum esse: si falsum esse ullo modo posset, illud consequatur, quod aperte repugnat, erroris in homine

¹⁾ Epist. LXIX. ad Magnum. n. 1.

²⁾ Auctor *Tractatus de Fide Orthodoxa contra Arianos.*

³⁾ *De Haeresibus*, n. 88.

⁴⁾ VI, 3 et seqq.

¹⁾ *Vetus Interpretatio Commentariorum in Matth.*, n. 46.

²⁾ *Contra Haereses*, lib. IV, cap. 33, n. 8.

³⁾ *De Praescrip.* cap. XXI.

⁴⁾ *Comment. in Matth.* XIII, n. 1.

⁵⁾ *Hist. Eccl.* lib. II, cap. 9.

ipsum esse auctorem Deum: *Domine, si error est, a te decepti sumus*¹⁾. Ita omni amota dubitandi causa, ullamne ex iis veritatibus potest cuiquam fas esse respuere, quin se det hoc ipso praecipitem in apertam haeresim? quin, seiunctus ab Ecclesia, doctrinam christianam una complexione repudiet universam? Ea quippe est natura fidei, ut nihil tam repugnet quam ista credere, illa reicere. Fidem enim Ecclesia profitetur esse *virtutem supernaturalem, qua, Dei adiuvante et aspirante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis line perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest*²⁾. Si quid igitur traditum a Deo liqueat fuisse, nec tamen creditur, nihil omnino fide divina creditur. Quod enim Iacobus Apostolus de delicto indicat in genere morum, idem de opinionis errore in genere fidei iudicandum: *Quicumque . . . offendat . . . in uno, factus est omnium reus*³⁾: imo de opinionis errore, multo magis. Omnis enim violata lex minus proprie de eo dicitur qui unum peccavit, propterea quod maiestatem Dei legum latoris sprevisse, non nisi interpretanda voluntate, videri potest. Contra is, qui veritatibus divinitus acceptis vel uno in capite dissentiat, verissime fidem exui funditus, quippe qui Deum, quatenus summa veritas est et proprium motivum fidei, recusat vereri: *In multis mecum, in paucis non mecum: sed in his paucis, in quibus non mecum, non eis prosunt multa, in quibus mecum*⁴⁾. Ac sane merito: qui enim sumunt de doctrina christiana, quod malunt, ii iudicio suo nituntur, non fide: iidemque minime *in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*⁵⁾, sibimetipsis verius obtemperant, quam Deo: *Qui in Evangelio quod vultis, creditis, quod vultis, non creditis, vobis potius quam Evangelio creditis*⁶⁾.

Quocirca nihil Patres in Concilio Vaticano condidere novi, sed institutum divinum, veterem atque constantem Ecclesiae doctrinam, ipsamque fidei naturam sequuti sunt, cum illud decrevere: *Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab Ecclesia sive solemniter iudicio, sive ordinario et universali magisterio tamquam divinitus revelata proponuntur*⁷⁾. Itaque cum appareat, omnino in Ecclesia sua velle Deum unitatem fidei, compertumque sit cuiusmodi eam esse, et quo principio tuendam ipse iusserit, liceat Nobis, quotquot sunt qui non animum induxerint aures veritati claudere, iis Augustini verbis affari:

*Cum igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos eius Ecclesiae condere gremio, quae usque ad confessionem generis humani ab apostolica Sede per successiones episcoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summae profecto impietatis est, vel praecipitis arroganti . . . Et si unaquaeque disciplina, quamquam vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit; quid temerariae superbiae plenius, quam divinorum sacramentorum libros et ab interpretibus suis nolle cognoscere, et incognitos velle damnare*¹⁾?

Hoc igitur sine ulla dubitatione est officium Ecclesiae, christianam doctrinam tueri eamque propagare integram atque incorruptam. Sed nequaquam in isto sunt omnia: imo ne finis quidem, cuius causa est Ecclesia instituta, officio isto concluditur. Quandoquidem, ut Iesus Christus pro salute humani generis se ipse devovit, atque huc, quae docuisset quaeque praecepisset, omnia retulit, sic iussit Ecclesiam quaerere in veritate doctrinae, quo homines cum sanctos efficeret, tum salvos. — Verum tanti magnitudinem atque excellentiam propositi consequi sola fides nullo modo potest: adhiberi necesse est cum Dei cultum iustum ac pium, qui maxime sacrificio divino et sacramentorum communicatione continetur: tum etiam sanctitatem legum ac disciplinae. — Ista igitur omnia inesse in Ecclesia oportet, quippe quae Servatoris munia in aevum persequitur: religionem, quam in ea velut incorporari ille voluit, mortalium generi omni ex parte absolutam sola praestat: itemque ea, quae ex ordinario providentiae consilio sunt instrumenta salutis, sola suppeditat.

At vero quo modo doctrina caelestis nunquam fuit privatorum arbitrio ingeniove permissa, sed principio a Iesu tradita, deinceps ei separatim, de quo dictum est, commendata magisterio: sic etiam non singulis e populo christiano, verum delectis quibusdam data divinitus facultas est perficiendi atque administrandi divina mysteria, una cum regendi gubernandique potestate. Neque enim nisi ad Apostolos legitimosque eorum successores ea pertinent a Iesu Christo dicta: *Euntes in mundum universam, praedicate Evangelium . . . baptizantes eos . . . Hoc facite in meam commemorationem . . . Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Similique ratione non nisi Apostolis, quique eis iure successissent, mandavit ut *pascere*, hoc est cum potestate regerent universitatem christianorum, quos hoc ipso eis subesse debere atque obtemperare est consequens. Quae quidem officia apostolici muneris omnia generatim Pauli sententia

¹⁾ Richardus de S. Victore, *De Trin.* lib. I. cap. 2.

²⁾ Conc. Vat. sess. III, cap. 3.

³⁾ II, 10.

⁴⁾ S. Augustinus, in *Psal. LIV*, n. 19.

⁵⁾ II. Corinth. X, 5.

⁶⁾ S. Augustinus, lib. XVII. *Contra Faustum Manichaeum*, cap. 3.

⁷⁾ Sess. III, cap. 3.

¹⁾ *De Utilitate Credenti*, cap. XVII, n. 35.

complectitur: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei*¹⁾.

Quapropter mortales Iesus Christus, quotquot essent, et quotquot essent futuri, universos advocavit, ut ducem se eundemque servatorem sequerentur, non tantum seorsum singuli, sed etiam consociati atque invicem re animisque iuncti, ut ex multitudine populus existeret iure sociatus fidei, finis, rerum ad finem idonearum communionem unus, uni eidemque subiectus potestati. Quo ipse facto principia naturae, quae in hominibus societatem sponte gignunt, perfectionem naturae consentaneam adepturis, omnia in Ecclesia posuit, nimirum ut in ea, quotquot filii Dei esse adoptione volunt, perfectionem dignitati suae congruentem assequi et retinere ad salutem possent. Ecclesia igitur, id quod alias attigimus, dux hominibus est ad caelestia, eidemque hoc est munus assignatum a Deo ut de iis, quae religionem attingunt, videat ipsa et statuatur, et rem christianam libere expeditoque iudicio suo administret. Quocirca Ecclesiam aut non recte norunt aut inique criminantur qui eam insimulant, velle se in civitatum rationes inferre, aut in iura potentatus invadere. Imo Deus perfecit, ut Ecclesia esset omnium societatum longe praestantissima: nam quod petit ipsa tanquam finem, tanto nobilior est quam quod ceterae petunt societates, quanto naturam gratia divina, rebusque caducis immortalia sunt praestabiliora bona. — Ergo Ecclesia societas est *ortu divina*; fine, rebusque fini proxime admoventibus, *supernaturalis*: quod vero coalescit hominibus, *humana* communitas est. Ideoque in sacris litteris passim videmus vocabulis societatis perfectae nuncupatam. Nominatur enim non modo *Domus Dei*, *Civitas supra montem posita*, quo convenire gentes omnes necesse est: sed etiam *Ovile*, cui praesit pastor unus, et quo recipere se oves Christi omnes debent: imo *Regnum quod suscitavit Deus*, quodque *stabit in aeternum*: denique *Corpus Christi, mysticum* illud quidem, sed tamen vivum apteque compositum, multisque conflatum membris, quae membra non eundem actum habent: copulata vero inter se, gubernante ac moderante capite, continentur. Iamvero nulla hominum cogitari potest vera ac perfecta societas, quin potestate aliqua summa regatur. Debet igitur Iesus Christus magistratum Ecclesiae maximum praefecisse, cui obediens ac subiecta omnis esset christianorum multitudo. Qua de causa sicut ad unitatem Ecclesiae, quatenus est *coetus fidelium*, necessario unitas fidei requiritur, ita ad ipsius unitatem, quatenus est divinitus constituta societas, requiritur iure divino *unitas regiminis*, quae *unitatem communionis* efficit et complectitur: *Ecclesiae autem unitas in duobus attenditur; scilicet in connexionem membrorum Ecclesiae ad invicem seu communicatione, et iterum in ordine*

¹⁾ I Corinth. IV, 1.

*omnium membrorum Ecclesiae ad unum caput*¹⁾. —

Ex quo intelligi licet, excidere homines ab Ecclesiae unitate non minus schismate, quam haeresi: „Inter haeresim et schisma hoc esse arbitrantur, quod haeresis perversum dogma habeat: schisma propter episcopalem dissensionem ab Ecclesia separetur²⁾.“ Quibuscum illa Ioannis Chrysostomi in eandem rem sententia concordat: „Dico et protestor, Ecclesiam scindere non minus esse malum, quam incidere in haeresim³⁾.“ Quamobrem si nulla potest esse honesta haeresis, pari ratione schisma nullum est, quod possit iure factum videri: „Non est quicquam gravius sacrilegio schismatis . . . praecidendae unitatis nulla est iusta necessitas⁴⁾.“

Quae vero et cuiusmodi summa ista potestas sit, cui christianos parere oportet universos, non aliter nisi comperta cognitaque voluntate Christi statuendum. Certe in aeternum rex Christus est, itemque moderari in aeternum tuerique regnum suum e caelo non visus perseverat; sed quia conspicuum illud esse voluit, designare debuit, qui gereret in terris vices suas, postea quam ipse ad caelestia rediisset: „Si quis autem dicat, quod unum caput et unus pastor est Christus, qui est unus unius Ecclesiae sponsus, non sufficienter respondet. Manifestum est enim, quod ecclesiastica sacramenta ipse Christus perficit; ipse enim est, qui baptizat, ipse est, qui peccata remittit, ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara crucis et cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur; et tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus praesentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos praedicta fidelibus dispensaret, ut supra (cap. 74) dictum est. Eadem igitur ratione, quia praesentiam corporalem erat Ecclesiae subtracturus, oportuit, ut alicui committeret, qui loco sui universalis Ecclesiae gereret curam. Hinc est, quod Petro dixit ante ascensionem: *Pasce oves meas*⁵⁾.“ Iesus Christus igitur summum rectorem Ecclesiae Petrum dedit, idemque sanxit, ut eiusmodi magistratus saluti communi ad perennitatem institutus ad successores hereditate transferretur, in quibus Petrus ipse esset auctoritate perpetua superstes. Sane insigne illud promissum beato Petro fecit, praeterea nemini: „Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam⁶⁾.“ — „Ad Petrum locutus est Dominus: ad unum, ideo, ut unitatem fundaret ex uno⁷⁾.“ — „Nulla siquidem oratione praemissa . . . tam patrem eius quam

¹⁾ S. Thomas, 2a 2ae, q. XXXIX, a. 1.

²⁾ S. Hieronymus, *Commentar. in Epist. ad Titum* cap. III, v. 10—11.

³⁾ Hom XI. in *Epist. ad Ephes.*, n. 5.

⁴⁾ S. Augustinus, *Contra Epistolam Parmeniani*, lib. II cap. 11, n. 25.

⁵⁾ S. Thomas, *Contra Gentiles* lib. IV, cap. 76.

⁶⁾ Matth. XVI, 18.

⁷⁾ S. Pacianus, ad Sempronium, *epist.* III, n. 11.

ipsum nomine appellat“ (beatus es Simon Bar Jona), „et Simonem eum non iam vocari patitur, eum sibi pro sua potestate iam tum ut suum vindicans, sed congrua similitudine Petrum a petra vocari placuit, puta super quem fundaturus erat suam Ecclesiam¹⁾.“ Quo ex oraculo liquet Dei voluntate iussuque Ecclesiam in beato Petro velut aedes in fundamento consistere. Atqui fundamenti propria natura et vis est, ut cohaerentes efficiat aedes variorum coagmentatione membrorum, itemque ut operi sit necessarium vinculum incolumitatis ac firmitudinis: quo sublato, omnis aedificatio collabitur. Igitur Petri est sustinere Ecclesiam tuerique non solubili compage connexam ac firmam. Tantum vero explere munus qui possit sine potestate iubendi, vetandi, iudicandi, quae vere proprieque iurisdictio dicitur? Profecto non nisi potestate iurisditionis stant civitates resque publicae. Principatus honoris ac pertenuis illa consulendi monendique facultas, quam directionem vocant, nulli hominum societati admodum prodesse neque ad unitatem neque ad firmitudinem queunt. Atque hanc, de qua loquimur, potestatem illa declarant et confirmant: „Et portae inferi non praevalerunt adversus eam.“ — Quam autem eam? an enim petram, supra quam Christus aedificat Ecclesiam? an Ecclesiam? Ambigua quippe locutio est: an quasi unam eandemque rem, petram et Ecclesiam? Hoc ego verum esse existimo, nec enim adversus petram, super quam Christus Ecclesiam aedificat, nec adversus Ecclesiam portae inferi praevalerunt²⁾.“ Cuius divinae sententiae ea vis est: quaecumque visi invisique hostes vim, quascumque artes adhibuerint, numquam fore, ut fulta Petro Ecclesia succumbat aut quoquo modo deficiat: „Ecclesia vero tamquam Christi aedificium, qui sapienter aedificavit domum suam supra petram, portarum inferi capax non est, praevalentium quidem adversus quemcumque hominem, qui extra petram et Ecclesiam fuerit, sed invalidarum adversus illam³⁾.“ Ergo Ecclesiam suam Deus idcirco commendavit Petro, ut perpetuo incolumem tutor invictus conservaret. Eum igitur auxit potestate debita: quia societati hominum re et cum effectu tuendae ius imperii in eo, qui tuetur, est necessarium. Illud praeterea Iesus adnexuit: „Et tibi dabo claves regni caelorum.“ Plane loqui de Ecclesia pergit, quam paulo ante nuncuparat suam quamque ipsam velle se in Petro dixit tamquam in fundamento statuere. Expressam non modo aedificii, sed etiam regni imaginem gerit Ecclesia: ceteroqui insigne usitatum imperii claves esse nemo nescit. Quapropter claves regni cae-

lorum cum Iesus dare Petro pollicetur, potestatem et ius in Ecclesiam pollicetur daturum: „Filius vero et Patris et sui ipsius cognitionem per totum orbem illi (Petro) disseminare commisit ac mortali homini omnem in caelo potestatem dedit, dum claves illi tradidit, qui Ecclesiam per totum orbem terrarum extendit, et caelis firmiorem monstravit¹⁾.“ Concinnant cetera: „Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis.“ Ligandi solvendique translata locutio ius ferendarum legum, item iudicandi vindicandique designat potestatem. Quae quidem potestas tantae amplitudinis virtutisque dicitur fore, ut quaelibet decreta eius rata sit habiturus Deus. Itaque summa est planeque sui iuris, quippe quae nullam habet in terris superiorem gradu, Ecclesiamque totam et quae sunt Ecclesiae commissa, universa complectitur.

Promissum exsolvitur, quo tempore Christus Dominus post anastasim suam, cum ter a Petro, num se diligeret plus quam ceteri, quaesisset, praecipientis in modum ei, „Pasce, ait, agnos meos . . . pasce oves meas²⁾“. Nimirum quotquot essent in ovili suo futuri, omnes illi velut pastori committit: „Dominus non dubitat, qui interrogat, non ut disceret, sed ut doceret, quem elevandus in caelum amoris sui nobis velut vicarium relinquebat . . . Et ideo quia solus proficitur ex omnibus, omnibus antefertur . . . perfectorum ut perfectior gubernaret³⁾.“ Illa vero sunt pastoris officia et partes, gregi se praebere ducem, eundemque sospitare salubritate pabulorum prohibendo pericula, cavendo insidias, tutando a vi: brevi, regendo, gubernando. Cum igitur Petrus est gregi christianorum pastor impositus, potestatem accepit gubernandi omnes homines, quorum saluti Iesus Christus profuso sanguine prospexerat: „Cur sanguinem effudit? Ut has emeret oves, quas Petro et successoribus eius tradidit⁴⁾.“

Quoniamque immutabilis communione fidei christianos omnes oportet esse invicem coniunctos, idcirco suarum virtute precum Christus Dominus impetravit Petro, ut in gerenda potestate numquam fide laboretur: „Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua⁵⁾.“ Eidem praeterea mandavit ut, quoties tempora postularent, ipse imperitiret fratribus suis lumen animi et robur: „Confirma fratres tuos⁶⁾.“ Quem igitur fundamentum Ecclesiae designarat, eundem esse vult columnem fidei: „Cui propria auctoritate regnum dabat, huius fidem firmare non poterat, quem cum petram

¹⁾ S. Ioannes Chrysostomus, Hom. LIV, in *Matth.*, n. 2

²⁾ Ioan XXI, 16—17.

³⁾ S. Ambrosius, *Exposit. in Evang. secundum Lucam* lib. X, nn. 175—176.

⁴⁾ S. Ioannes Chrysostomus, *De Sacerdotio*, lib. II.

⁵⁾ Luc. XXII, 32.

⁶⁾ Ib.

¹⁾ S. Cyrillus Alexandrinus, in *Evang. Ioan.* lib. II, in cap. I, v. 42.

²⁾ Origenes, *Comment. in Matth.*, tom. XII, n. 11.

³⁾ Ib.

dicit, firmamentum Ecclesiae indicavit¹⁾?" Hinc ipse Iesus certa quaedam nomina, magnarum indicia rerum, quae „sibi potestate sunt propria, voluit esse Petro secum participatione communia²⁾“, nimirum ut ex communione titulorum appareret communio potestatis. Ita ipse, qui „lapis est angularis, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino³⁾“, Petrum velut lapidem statuit, quo fulta esse Ecclesia deberet. „Cum audisset „petra es“ praeconio nobilitatus est. Quamquam autem petra est, non ut Christus petra, sed ut Petrus petra. Christus enim essentialiter petra inconcussa; Petrus vero per petram. Nam Iesus dignitates suas largitur, nec exhauritur . . . Sacerdos est, facit sacerdotes . . . petra est, petram facit⁴⁾.“ Rex idem Ecclesiae, „qui habet clavem David: qui aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit⁵⁾“, traditis Petro clavibus principem christianae reipublicae declaravit. Pariter pastor maximus, qui se ipse „pastorem bonum“ nuncupat⁶⁾, „agnis atque ovibus suis“ pastorem Petrum praeposuit: „Pascere agnos, pascere oves.“ Quare Chrysostomus: „Eximius erat inter Apostolos et os discipulorum et coetus illius caput . . . Simul ostendens ei oportere deinceps fidere, quasi abolita negatione fratrum ei praefecturam committit . . . Dicit autem: Si amas me, fratribus praeesto⁷⁾.“ Demum qui confirmat „in omni opere et sermone bono⁸⁾“, mandavit Petro ut „confirmaret fratres suos.“ Iure igitur Leo magnus: „De tote mundo unus Petrus eligitur, qui et universarum gentium vocationi et omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiae patribus praeponatur: ut quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus⁹⁾.“ Itemque Gregorius magnus ad Imperatorem Mauritium Augustum: „Cunctis evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto et omnium Apostolorum Petro principi apostolo totius Ecclesiae cura commissa est . . . Ecce claves regni caelestis accepit, potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, et cura ei totius Ecclesiae et principatus committitur¹⁰⁾.“

Eiusmodi autem principatum, quoniam constitutione ipsa temperationeque Ecclesiae, velut pars praecipua, continetur, videlicet ut principium unitatis ac fundamentum incolumitatis perpetuae, nequaquam cum beato Petro interire, sed recidere in eius successores ex alio in alium oportuit:

¹⁾ S. Ambrosius, *De Fide*, lib. IV, n. 56.

²⁾ S. Leo M. sermo IV, cap. 2.

³⁾ Ephes. II, 21.

⁴⁾ Hom. *de Poenitentia*, n. 4. in appendice opp. S. Basilii.

⁵⁾ Apoc. III, 7.

⁶⁾ Ioan. X, 11.

⁷⁾ Hom. LXXXVIII. in *Joan.* n. 1.

⁸⁾ II. Thessalon. II, 16.

⁹⁾ Sermo IV, cap. 2.

¹⁰⁾ *Epistolarum*, lib. V, epist. XX.

„Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit¹⁾.“ Quare Pontifices, qui Petro in episcopatu romano succedunt, supremam Ecclesiae potestatem obtinent iure divino. „Definimus sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri, principis Apostolorum, et verum Christi vicarium totiusque Ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Petro pascendi regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur²⁾.“ Similiter Concilium Lateranense IV: „Romana Ecclesia . . . disponente Domino super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum utpote mater universorum Christifidelium et magistra.“ Antecesserat consensus antiquitatis, quae episcopos romanos sine ulla dubitatione sic semper observavit et coluit ut beati Petri legitimos successores. Quem vero lateat, quot in eandem rem extent et quam luculenta sanctorum patrum testimonia? Illud valde praeclarum Irenaei, qui cum de Ecclesia romana disserteret, „ad hanc enim,“ inquit, „Ecclesiam propter potiore principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam³⁾.“ Ac Cyprianus itidem de Ecclesia romana affirmat eam esse „Ecclesiae catholicae radicem et matrem⁴⁾, Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est⁵⁾“. „Cathedram Petri“ appellat, quippe quam insidet Petri successor: „Ecclesiam principalem“ ob principatum Petro ipsi et legitimis successoribus collatum: „unde unitas exorta,“ quia in christiana republica causa efficiens unitatis est Ecclesia romana. Quare Hieronymus iis verbis Damasum affatur: „Cum successore piscatoris et discipulo crucis loquor . . . Beatitudini tuae id est Cathedrae Petri communionem consocior. Super illam petram aedificatam Ecclesiam scio⁶⁾.“ Sollemne illi est catholicum hominem ex coniunctione cum romana Petri sede internoscere: „Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est⁷⁾.“ Neque absimili ratione Augustinus palam testatus „in romana Ecclesia semper Apostolicae cathedrae viguisse principatum⁸⁾“ negat esse catholicum, quicumque a fide romana dissentiat: „Non crederis veram

¹⁾ S. Leo M. sermo III, cap. 3.

²⁾ *Concilium Florentinum*.

³⁾ *Contra Haereses* lib. III, cap. 3, n. 2.

⁴⁾ Epist. XLVIII, ad Cornelium, n. 3.

⁵⁾ Epist. LIX, ad eund., n. 14.

⁶⁾ Epist. XV, ad Damasum, n. 2.

⁷⁾ Epist. XVI, ad Damasum, n. 2.

⁸⁾ Epist. XLIII, n. 7.

fidem tenere catholicam, qui fidem non doces esse servandam romanam¹⁾.“ Item Cyrianus: Communicare cum Cornelio „hoc est cum catholica Ecclesia communicare²⁾.“ Similiter Maximus Abbas hanc verae fidei veraeque communionis notam esse docet subesse Pontifici romano: „Itaque si vult haereticus non esse neque audire, non isti aut illi satisfaciatur . . . Festinet pro omnibus sedi romanae satisfacere. Hac enim satisfacta communiter ubique omnes pium hunc et orthodoxum praedicabunt. Nam frustra solummodo loquitur, qui mihi similes suadendos putat, et non satisfacit et implorat sanctissimae romanorum Ecclesiae beatissimum Papam, id est Apostolicam Sedem.“ Cuius rei causam rationemque in eo affirmat residere, quod „ab ipso incarnato Dei Verbo sed et omnibus sanctis synodis secundum sacros canones et terminos universarum, quae in toto terrarum orbe sunt, sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus et per omnia percepit et habet imperium auctoritatem et potestatem ligandi et solvendi. Cum hoc enim ligat et solvit etiam in caelo Verbum, quod caelestibus virtutibus principatur³⁾.“ Quod igitur erat in fide christiana, quod non una gens aut una aetas, sed aetates omnes et Oriens pariter atque Occidens agnoscere atque observare consueverat, id meminit nullo contradicente ad Ephesinam Synodum Philippus presbyter a Pontifice legatus: „Nulli dubium est, imo saeculis omnibus notum, quod sanctus beatissimusque Petrus Apostolorum princeps et caput fideique columna et Ecclesiae catholicae fundamentum a Domino nostro Iesu Christo salvatore humani generis ac redemptore claves regni accepit solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet⁴⁾.“ Eademque de re in omnium cognitione versatus Concilii Chalcedonensis sententia: „Petrus per Leonem . . . loquutus est⁵⁾:“ cui vox Concilii Constantinopolitani III. resonat tamquam imago: „Summus nobiscum concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatore et Sedis successorem habuimus fautorem . . . charta et atramentum videbatur, et per Agathonem Petrus loquebatur⁶⁾.“ In formula catholicae professionis ab Hormisda conceptis verbis, ineunte saeculo sexto proposita, cui tum Iustinianus Imperator tum Epiphanius, Ioannes et Meana Patriarchae subscripserunt, illud est magna vi sententiarum declaratum: „Quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam . . . haec,

quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica citra maculam semper est catholica servata religio¹⁾.“ Nolumus quidem persequi singula: libet tamen formulam fidei meminisse, quam Michael Palaeologus in Concilio Lugdunensi II. professus est: „Ipsa quoque sancta romana Ecclesia summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in beato Petro, Apostolorum principe sive vertice, cuius romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit. Et sicut prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri²⁾.“

Si Petri eiusque successorum plena ac summa potestas est, ea tamen esse ne putetur sola. Nam qui Petrum Ecclesiae fundamentum posuit, idem „elegit duodecim . . . quos et apostolos nominavit³⁾.“ Quo modo Petri auctoritatem in romano Pontifice perpetuam permanere necesse est, sic Episcopi, quod succedunt Apostolis, horum potestatem ordinariam hereditate capiunt; ita ut intimam Ecclesiae constitutionem ordo episcoporum necessario attingat. Quamquam vero neque plenam neque universalem ii neque summam obtinent auctoritatem, non tamen vicarii romanorum pontificum putandi, quia potestatem gerunt sibi propriam, verissimeque populorum, quos regunt, antistites ordinarii dicuntur.

Verum quia successor Petri unus est, Apostolorum permulti, consentaneum est perspicere, quae sint istorum cum illo divina constitutione necessitudines. — Ac primo quidem coniunctionis episcoporum cum eo, qui Petro succedit, non obscura est neque dubia necessitas: hoc enim soluto nexu, solvitur ac diffluit multitudo ipsa christianorum, ita plane ut nullo pacto queat unum corpus conflare unumque gregem: „Ecclesiae salus in summi sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quaedam et ab omnibus eminens detur potestas, tot in Ecclesia efficientur schismata quot sacerdotes⁴⁾.“ Idcirco ad id praestat advertere animum: nihil esse Apostolis seorsum a Petro collatum; plura seorsum ab Apostolis ac separatim Petro. Ioannes Chrysostomus in Christi edisserenda sententia (Ioan. XXI, 15) cum percontatus esset, „Cur aliis praetermissis de his Christus Petrum alloquitur?“ omnino respondet: „Eximius erat inter Apostolos, et os discipulorum et coetus illius caput⁵⁾.“ Hic enim unus designatus a Christo est fundamentum Ecclesiae: ipsi ligandi copia solvendique permissa eidemque pascendi data potestas uni.

¹⁾ Sermo CXX, n. 13.

²⁾ Epist. LV, n. 1.

³⁾ *Defloratio ex Epistola ad Petrum illustrem.*

⁴⁾ Actio III.

⁵⁾ Actio II.

⁶⁾ Actio XVIII.

¹⁾ Post Epistolam XXVI, ad omnes Episc. Hispan., n. 4.

²⁾ Actio IV.

³⁾ Luc. VI, 13.

⁴⁾ S. Hieronymus, *Dialog. Contra Luciferianos*, n. 9.

⁵⁾ Hom. LXXXVIII in Ioan. n. 1.

Contra quidquid auctoritatis ac muneris acceperit Apostoli, coniuncte cum Petro acceperit: „Divina dignatio si quid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit¹⁾. Ut cum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine ipsius participatione transierit²⁾.“ Ex quo plane intelligitur excidere episcopos iure ac potestate regendi, si a Petro eiusve successoribus scientes secesserint. Nam a fundamento, quo totum debet aedificium niti, secessione divelluntur; itaque exclusi aedificio ipso sunt: ob eandemque causam ab ovili seiuncti, cui dux est pastor maximus, regnoque extorres, cuius uni Petro datae divinitus claves.

Quibus rebus rursus noscimus in constituenda christiana republica caelestem descriptionem mentemque divinam. Videlicet cum Ecclesiam divinus auctor fide et regimine et communione unam esse decrevisset, Petrum eiusque successores delegit, in quibus principium foret ac velut centrum unitatis. Quare Cyprianus: „Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum: Ego tibi dico, inquit, Quia tu es Petrus . . . Super unum aedificat Ecclesiam. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: sicut misit me Pater . . ., tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit³⁾.“ Atque Optatus Milevitanus: „Negare non potes scire te in urbe Roma Petro primo Cathedrali episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde et Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur: ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, ut iam schismaticus et peccator esset, qui contra singularem Cathedrali alteram collocaret⁴⁾.“ Unde est illa ipsius Cypriani sententia cum haeresim tum schisma ex eo ortum habere gignique, quod debita supremae potestati obedientia abiicitur: „Neque enim aliunde haereses abortae sunt aut nata sunt schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos et ad tempus iudex vice Christi cogitatur⁵⁾.“ Nemo igitur, nisi cum Petro cohaereat, participare auctoritatem potest, cum absurdum sit opinari, qui extra Ecclesiam est, eum in Ecclesia praeesse. Quare Optatus Milevitanus reprehendebat hoc nomine Donatistas: „Contra quas portas“ (inferi) „claves salutaris accepisse legimus Petrum, principem scilicet nostrum cui a Christo dictum est: tibi dabo claves regni caelorum, et portae inferi non vincunt eas. Unde est ergo, quod claves regni caelorum et portae

inferi non vincunt eas. Unde est ergo, quod claves regni caelorum vobis usurpare contenditis, qui contra cathedram Petri . . . militatis?¹⁾.“

Sed Episcoporum ordo tunc rite, ut Christus iussit, colligatus cum Petro putandus, si Petro subsit eique pareat: secus in multitudinem confusam ac perturbatam necessario delabitur. Fidei et communionis unitati rite conservandae, non gerere honoris causa priores partes, non curam agere satis est; sed omnino auctoritate est opus vera eademque summa, cui obtemperet tota communitas. Quid enim Dei Filius spectavit, cum claves regni caelorum uni pollicitus est Petro? Summum fastigium potestatis nomine clavium eo loco designari usus biblicus et Patrum consentientes sententiae dubitari non sinunt. Neque secus interpretari fas est, quae vel Petro separatim tributa sunt vel Apostolis coniunctim cum Petro. Si ligandi, solvendi, pascendique facultas hoc parit in episcopis successoribus Apostolorum, ut populum quisque suum vera cum potestate regat, certe idem parere eadem facultas in eo debet, cui pascendi agnos et oves assignatum est Deo auctore munus: „Non solum pastorem (Petrum), sed pastorum pastorem (Christus) constituit: pascit igitur Petrus agnos, pascit et oves, pascit filios, pascit et matres: regit subditos, regit et praelatos, quia praeter agnos et oves in Ecclesia nihil est²⁾.“ Hinc illae de beato Petro singulares veterum locutiones, quae in summo dignitatis potestatisque gradu locatum luculente praedicant. Appellant passim „principem coetus discipulorum: sanctorum Apostolorum principem: chori illius coryphaeum: os Apostolorum omnium: caput illius familiae: orbis totius praepositum: inter Apostolos primum: Ecclesiae columen.“ Quae omnia concludere Bernardus iis verbis videtur ad Eugenium Papam: „Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu heres Apostolorum . . . Tu es, cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii caeli inaitores et gregum pastores; sed tu tanto gloriosius, quanto et differentius utrumque prae ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus, nec modo ovium, sed et pastorum, tu unus omnium pastor. Unde id probem, quaeris. Ex verbo Domini. Cui enim, non dico episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute et indiscrete totae commissae sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? illius vel illius populos civitatis aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit: cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil³⁾.“

¹⁾ S. Leo M. sermo IV, cap. 2.

²⁾ Ib.

³⁾ *De Unit. Eccl.*, n. 4.

⁴⁾ *De Schism. Donat.*, lib. II.

⁵⁾ *Epist. XII*, ad Cornelium, n. 5.

¹⁾ Lib. II, n. 4. 5.

²⁾ S. Brunonis Episcopi Signiensis *Comment. in Joan.* part. III, cap. 21, n. 55.

³⁾ *De Consideratione*, lib. II, cap. 8.

Illud vero abhorret a veritate et aperte repugnat constitutioni divinae, iurisdictioni romanorum Pontificum episcopos subesse singulos, ius esse; universos, ius non esse. Haec enim omnis est causa ratioque fundamenti, ut unitatem stabilitatemque toti potius aedificio quam partibus eius singulis tueatur. Quod est in causa, de qua loquimur, multo verius, quia Christus Dominus fundamenti virtute confieri voluit, ut portae inferi non praevalerent adversus Ecclesiam. Quod promissum divinum constat inter omnes de Ecclesia universa intelligi oportere, non de singulis eius partibus, quippe quae utique vinci inferorum impetu possunt, nonnullisque earum, ut vincerentur, singillatim evenit. Rursus, qui gregi praepositus est universo, eum non modo in oves dispersas, sed prosus in multitudinem insimul congregatarum habere imperium necesse est. Num regat agatque pastorem suum universitas ovium? Num successores Apostolorum simul coniuncti fundamentum sint, quo Petri successor adipiscendi firmamenti causa innitatur? Profecto cuius in potestate sunt claves regni, ei ius atque auctoritas est non tantum in provincias singulares, sed in universas simul: et quo modo episcopi in regione quisque sua non solum privato cuique, sed etiam communitati vera cum potestate praesunt, ita Pontifices romani, quorum potestas christianam rempublicam totam complectitur, omnes eius partes etiam una collectas, subiectas atque obedientes habent potestati suae. Christus Dominus, quod iam dictum satis, Petro eiusque successoribus tribuit, ut essent vicarii sui atque eandem in Ecclesia perpetuo gererent potestatem, quam ipsemet gesserat in vita mortali. Num Apostolorum collegium magistro suo praestitisse auctoritate dicatur?

Hanc vero, de qua dicimus, in ipsum episcoporum collegium potestatem, quam sacrae litterae tam aperte enuntiant, agnoscere ac testari nullo tempore Ecclesia destitit. Illa sunt in hoc genere effata Conciliorum: „Romanum pontificem de omnium Ecclesiarum praesulibus iudicasse legimus: de eo vero quemquam iudicasse, non legimus¹⁾.“ Cuius rei ea ratio redditur, quod „auctoritate Sedis Apostolicae maior non est²⁾.“ Quare de Conciliorum decretis Gelasius: „Sicut id quod prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit iudicandum, Ecclesia tota suscepit³⁾.“ Sane Conciliorum consulta et decreta rata habere vel infirmare semper romanorum

Pontificum fuit. Conciliabuli Ephesini acta rescidit Leo magnus: Ariminensis reiecit Damasus: Constantinopolitani Hadrianus I; canonem vero XXVIII Concilii Chalcedonensis, quod assensu et auctoritate caruit Sedis Apostolicae, velut incassum quiddam constat iacuisse. Recte igitur in Concilio Lateranensi V. Leo X statuit: „Solum romanum Pontificem pro tempore existentem tamquam auctoritatem super omnia concilia habentem, tam Conciliorum indicendorum, transferendorum ac dissolvendorum plenum ius ac potestatem habere, nedum ex sacrae Scripturae testimonio dictisque Patrum ac aliorum romanorum Pontificum sacrorumque canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifeste constat.“ Sane claves regni caelorum uni creditas Petro, item ligandi solvendiue potestatem Apostolis una cum Petro collatam sacrae litterae testantur: at vero summam potestatem „sine Petro et contra Petrum“ unde Apostoli acceperint, nusquam est testatum. Profecto a Iesu Christo nullo pacto acceperere. — Quibus de causis Concilii Vaticani decreto, quod est de vi et ratione primatus Romani Pontificis, non opinio est invecata nova, sed vetus et constans omnium saeculorum asserta fides¹⁾.

Neque vero potestati geminae eosdem subesse, confusionem habet administrationis. Tale quicquam suspicari primum sapientia Dei prohibemur, cuius consilio est temperatio isthaec regiminis constituta. Illud praeterea animadvertendum, tum rerum ordinem mutuasque necessitudines perturbari, si bini magistratus in populo sint eodem gradu, neutro alteri obnoxio. Sed romani pontificis potestas summa est, universalis planeque sui iuris; episcoporum vero certis circumscripta finibus nec plane sui iuris: „Inconveniens est, quod duo aequaliter super eundem gregem constituentur. Sed quod duo, quorum unus alio principalior est, super eandem plebem constituentur, non est inconveniens; et secundum hoc super eandem plebem immediate sunt et Sacerdos parochialis et Episcopus et Papa²⁾.“ Romani autem Pontifices officii sui memores maxime omnium conservari volunt, quidquid est in Ecclesia divinitus constitutum: propterea quemadmodum potestatem suam ea qua par est cura vigilantiaque tuentur, ita et dedere et dabunt constanter operam, ut sua Episcopis auctoritas salva sit. Imo quidquid Episcopis tribuitur honoris, quidquid obsequii, id omne sibimetipsis tributum deputant. „Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur³⁾.“

¹⁾ Hadrianus II, in *Allocutione III* ad Synodum Romanam an. 869. Cf. *Actionem VII* Concilii Constantinopolitani IV.

²⁾ Nicolaus in epist. LXXXVI, Ad Michael. Imperat. — *Patet profecto Sedis Apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio.*

³⁾ Epist. XXVI. ad Episcopos Dardaniae, n. 5.

¹⁾ Sess. IV, cap. 3.

²⁾ S. Thomas in *IV. Sent.* dist. XVII, a. 4. ad q. 4 ad 3.

³⁾ S. Gregorius M. *Epistolarum* lib. VIII, epist. XXX, ad Eulogium.

His quae dicta sunt, Ecclesiae quidem imaginem atque formam ex divina constitutione fideliter expressimus. Plura persecuti de unitate sumus; cuiusmodi hanc esse et quo conservandam principio divinus auctor voluerit, satis explicavimus. Quotquot divino munere beneficioque contigit, ut in sinu Ecclesiae catholicae tamquam ex ea nati vivant, eos vocem Nostram apostolicam audituros non est cur dubitemus: „Oves meae vocem meam audiunt¹⁾.“ Atque hinc facile sumpserint, quo et erudiantur plenius et voluntate propensiore cum pastoribus quisque suis et per eos cum pastore summo cohaereant, ut tutius queant intra ovile unicum permanere, fructuumque ex eo salutarium maiorem ubertatem capere. Verum aspicientibus Nobis „in auctorem fidei et consummatorem Iesum²⁾“, cuius vicaria potestate tametsi impares dignitati et muneri fungimur, caritate eius inflammatur animus; illudque de se a Christo dictum de Nobismetipsis non sine causa usurpamus: „Alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illas oportet me adducere et vocem audient³⁾.“ Nos igitur audire et caritati Nostrae paternae obsequi ne recuset, quotquot sunt, qui impietatem tam late fusam oderunt et Iesum Christum Filium Dei eundemque servatorem generis humani agnoscunt et fatentur, sed tamen vagantur ab eius Sponsa longius. Qui Christum sumunt, totum sumant necesse est: „Totus Christus caput et corpus est: caput unigenitus Filius Dei, corpus eius Ecclesia: sponsus et sponsa, duo in carne una. Quicumque de ipso capite a Scripturis sanctis dissentiunt, etiamsi in omnibus locis inveniantur, in quibus Ecclesia designata est, non sunt in Ecclesia. Et rursus, quicumque de ipso capite Scripturis sanctis consentiunt et unitati Ecclesiae non communicant, non sunt in Ecclesia⁴⁾.“ Ac pari studio ad eos provolat animus Noster, quos impietatis non funditus corrumpit pestilens afflatus, quique hoc saltem expetunt sibi patris esse loco Deum verum, terrae caelique opificem. Hi quidem apud se reputent ac plane intelligant, numerari se in filiis Dei nequaquam posse, nisi fratrem sibi Iesum Christum simulque Ecclesiam matrem adsciverint. Omnes igitur perammanter sumpta ex Augustino ipso sententia compellamus: „Amemus Dominum Deum nostrum, amemus Ecclesiam eius: illum sicut patrem, istam sicut matrem. Nemo dicat: ad idola quidem vado, arreptitios et sortilegos consulo, sed tamen Dei Ecclesiam non relinquo: catholicus sum. Tenens matrem, offendisti patrem. Alius item

¹⁾ Ioan. X, 27.

²⁾ Hebr. XII, 2.

³⁾ Ioan. X, 16.

⁴⁾ S. Augustinus, *Contra Donatistas Epistola, sive De Unit. Eccl. cap. IV, n. 7.*

dicit: absit a me, non consulo sortilegum, non quaero arreptitium, non quaero divinationes sacrilegas, non eo ad adoranda daemona, non servio lapidibus: sed tamen in parte Donati sum. Quid tibi prodest non offensus pater, qui offensam vindicat matrem? Quid prodest, si Dominum confiteris, Deum honoras, ipsum praedicas, Filium eius agnoscis, sedentem ad Patris dexteram confiteris, et blasphemias Ecclesiam eius? . . . Si haberes aliquem patronum, cui quotidie obsequeris; si unum crimen de eius coniuge diceris, num quid domum eius intrares? Tenete ergo, carissimi, tenete omnes unanimiter Deum patrem et matrem Ecclesiam¹⁾.

Plurimum misericordiae Deo confisi, qui maxime potest animos hominum permovere et, unde vult et quo vult, impellere, benignitati eius universos, quos in oratione spectavimus, vehementer commendamus. Caelestium vero donorum auspicem et benevolentiae Nostrae testem vobis, Venerabiles Fratres, Clero populoque vestro Apostolicam benedictionem perammanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XXIX Iunii, An. MDCCCLXXXVI, Pontificatus Nostri decimo nono.

LEO PP. XIII.

Ex S. Congregatione Rituum.

Graviora monita quoad aperitionem s. tabernaculi et communionem fidelibus impertiendam.

(Ex Actis S. Sedis).

I. In quadam Ephemeride gallica legitur, Sacerdotem posse pro sua privata devotione sacrum Tabernaculum aperire, pro Sacramenti adoratione preces ad libitum fundere, ac deinde illud claudere. Idque dicitur legitime inferri a quibusdam S. R. Congregationis Decretis. Nomine et auctoritate Sacri Tribunalis Rituum, omnes lectores nostros certiores facimus, quod Ephemeris gallica vulgavit esse *simpliciter* falsum, et illationem esse prorsus *illegitimam*. Expositio privata differt a solemnibus, quod illa fit cum pixide, ista cum Ostensorio; sed utraque instituta est ad bonum publicum, nullo pacto privatae personae.

II. In alia legitur, Communionem fidelibus non posse impertiri sine gravissima causa, neque immediate ante, neque immediate post Missam; et adducitur ad rem recentius quoddam S. R. Congregationis Decretum. Eodem nomine eademque auctoritate declaramus, est *simpliciter* falsum quod asseritur, et apocryphum, si extet, Decretum, quod

¹⁾ *Enarratio in Psal. LXXXVIII, sermo II, n. 14.*

in genere nominatur, sed non affertur. Ad rem valeat sequens declaratio nobis data die 28. Novembris 1895:

„Nullum extat decretum S. R. Congregationis, quod prohibeat Communionem fidelium ante vel post missam; et tum Director *Ephemeridum liturgicarum*, tum Director *Analect. Ecclesiastic.* curent, ut huius modi resolutio lectoribus innotescat.“

Philippus di Fava, Substitutus S. C. R.

Ueber die Verehrung alter Reliquien

hat die hl. Congregation der Ablässe unter dem 20. Januar 1896 ein Decret erlassen, welches seinem Wortlaute nach oben (S. 5) bereits mitgetheilt ist. Hiernach finden sich in manchen Kloster-, Pfarr- und auch Nebenkirchen viele Reliquien, doch fehlt in der Chronik der Kirche jeder Anhaltspunkt zur Feststellung ihrer Herkunft, in den Archiven jedes authentische Document; was soll nun mit diesen Reliquien geschehen? Der denkwürdige Grundsatz *Nihil innovetur* (sed nihil quoque observetur), nisi quod traditum est gilt auch hier: den Reliquien soll die traditionelle Verehrung verbleiben; war sie eine öffentliche, bleibe sie

öffentlich, war sie nur private, bleibe sie private. — Kommen aber sichere Argumente zum Vorschein, daß die Reliquien falsch oder unterschoben sind, so hat die Verehrung aufzuhören, bis die kirchliche Oberbehörde authentisch hierüber gesprochen hat.

Diöcesanachrichten.

1. Personal-Veränderungen.

2. Januar. Kaplan Albert Pachheiser in Croffen als Commendarius nach Wusen versetzt. 15. Januar. Pfarrer Julius Karlewski in Lemkendorf gestorben. R. i. p. Paul Bader, dritter Kaplan in Heilsberg, zum zweiten Kaplan ebendasselbst ernannt. 18. Januar. Kaplan Julius Borzinski in Gr. Lemkendorf zum Commendarius daselbst ernannt. 19. Januar. Pfarrer Anton Kluth in Glockstein gestorben. R. i. p. 21. Januar. Kaplan Emil Goerigk in Glockstein ist die commendarische Verwaltung ebendasselbst übertragen. Pfarrer Anton Kuck in Alt-Schöneberg hat auf die Präzente für die Pfarrstelle in Schönbrück verzichtet.

2. Verein der Priester der Anbetung.

Die 2c. Mitglieder werden ersucht, von jetzt ab die libelli regelmäßig nach Verlauf von je zwei Monaten an den unterzeichneten Diöcesandirector einzusenden, und zwar in der ersten Hälfte eines jeden dritten Monats, d. h. also vom 1.—15. März, 1.—15. Mai, 1.—15. Juli 2c.

Kais, 15. Januar 1897.

Pfarrer Klein.

Anzeigen.

Neuer Verlag der Jos. Kösel'schen Buchhandlung in Kempten.

Zu beziehen durch alle Buchhandlungen des In- u. Auslandes:

Christliche Schule der Weisheit oder Ansprache und Erklärungen der Heiligen und anderer vorzüglicher Geisteslehrer der katholischen Kirche über verschiedene Gegenstände des geistlichen Lebens. Alphabetisch geordnet und mit einem ausführlichen Wort- und Sachregister versehen. Ein Handbuch für Beichtväter, Prediger und Religionslehrer, zugleich ein Hausbuch zur Belehrung und Erbauung für christliche Familien. Bearbeitet und herausgegeben von A. Kotte, Priester der Diocese Münster. Mit bischöflicher Approbation. Dritter Band. 8. 698 S. Preis broch. M. 5,60, in Halbfranz geb. M. 7,40.

Mit vorliegendem Bande ist dieses einzigartige Werk abgeschlossen. Wie von der gesammten theol. Fachpresse schon während des Erscheinens öfters betont wurde, bildet die „Christliche Schule der Weisheit“ die ergiebigste Fundgrube von christlichen Lehren und Wahrheiten, ein überaus praktisches Haus- und Nachschlagebuch für Seelsorg. r und Katecheten bei Predigten, Katechesen, Krankenbesuch und allen anderen priesterlichen Verrichtungen, gleichzeitig aber auch ein nützliches Unterrichts- und Erbauungsbuch für christliche Familien. In alphabetischer Reihenfolge der behandelten Gegenstände enthält das Werk über 11,000 Citate von mehr als 100 Heiligen und 50 großen Geisteslehrern der kathol. Kirche. Das vollständige Werk in 3 Bänden (8°. 670, 668 und 669 Seiten) kostet broch. M. 16,80 in 3 Halbfranzbänden M. 22,20. Ein ausführlicher Prospect mit Inhaltsangabe steht gratis u. franco zur Verfügung.

Sirach. Das Buch von der Weisheit, verfaßt von Jesus, dem Sohne Sirachs, erklärt für das christliche Volk von P. Leo Keel, Benediktiner von Einsiedeln. Mit bischöflicher Approbation. 8. IV. und 376 Seiten. Preis broch. M. 4,—, in Halbfranz gebunden M. 5,50. Dieses Werk darf als eine mustergiltige Erläuterung

und Erklärung des berühmten Buches des Sirachiden bezeichnet werden, die dazu bestimmt ist, die goldene Weisheit, welche in diesem gedankenreichen alttestamentlichen Werke niedergelegt ist, unter dem christlichen Volke populär zu machen und in den weitesten Kreisen segensvoll zu wirken. Das Buch Sirach eignet sich besonders zu Vorlesungen in der Kirche und zur Verwerthung beim christlichen Unterrichte und bildet in dieser Bearbeitung eine äußerst reichhaltige Fundgrube ächt christlicher Gedanken und Anregungen, die die weiteste Verbreitung desselben in kathol. Familien wünschenswerth erscheinen lassen.

Die Verehrung und Anbetung des allerheiligsten Sacramentes des Altars. Geschichtlich dargestellt von Dr. theol. Jakob Hoffmann, Professor und Religionslehrer am k. Luitpold-Gymnasium in München. Mit erzbischöflicher Approbation. 8. IX und 294 Seiten. Preis broch. Mart 3,—, in Ganzleinwand gebunden M. 3,60.

Bei der großen Ausdehnung und Verbreitung, welche gerade in jüngster Zeit die sogen. eucharistischen Vereinigungen gewonnen haben, darf die vorliegende Schrift, das Ergebnis mühevoller und langjähriger Studien, worin zum erstenmale die Berechtigung der Anbetung des Altarsacramentes historisch begründet und dargestellt wird, sicherlich auf allseitiges Interesse rechnen. In seiner hübschen Ausstattung eignet sich das Werkchen vorzüglich als Geschenk für Priester und religiöse Familien.

Kreuzes-Pädagogik, heiligen Lippen abgelauscht. Ermahnungen für Katecheten, Lehrer und Lehrerinnen von Bruno. Mit bisch. Approbation. 12. 328 Seiten. Preis broch. M. 1,60, in Ganzleinwand gebd. M. 1,90.

Wie die früheren Schriften Bruno's, des Verfassers der „Signale der alten Garde“, enthält auch dieses Werkchen, das gleichzeitig das 20. Bändchen der „Katechetischen Handbibliothek“ bildet, eine reiche Fülle der herrlichsten Gedanken und Anregungen und sei daher namentlich Katecheten, Lehrern und Lehrerinnen bestens empfohlen.

Verlag d. Jos. Kösel'schen Buchhdlg., Kempten.
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.
Aeltestes catechetisches Organ
Deutschlands.

Katechetische Blätter.

Zeitschrift für Religionslehrer,
zugleich
Correspondenzblatt des Canisius-
Katecheten-Vereines.
Herausgegeben von
Fr. Walk, Pfarrer.

Erscheint jährlich in 12 Heften à 2 Bogen. Preis
pro Jahrgang M. 2.40, bei frankirter Einzelzusendung
unter Kreuzband M. 2.80.

Probehefte stehen gratis u. franko zu Diensten.
Die früher erschienenen Jahrgänge 1882 bis 1895
liefern wir zum herabgesetzten Preise von M. 10.—
statt M. 33.60, einzelne ältere Jahrgänge apart
à M. 1.50.

Abonnements-Einladung.

Seit dem 1. Januar 1897 erscheint in unserem Verlage
eine neue Monatschrift unter dem Titel:

Tabernakel-Wacht

Monats-Blätter zum Preise des allerheil.
Altars-Sacraments.

Unter Mitwirkung zahlreicher Mitglieder der Priester-Arbeitung
herausgegeben von

Joseph Plum, Pfarrer

Diöcesan-Director der P. A. der Diöcese Rottenburg.
Jährlich 12 Hefte gr. 8°. Preis pro Jahrgang Mk. 2.40.

Bei der immer weiter um sich greifenden eucharistischen
Bewegung wird diese zeitgemäße Erscheinung mit Freuden
begrißt werden und laden wir zum Abonnement auf dieselbe
hierdurch ergebenst ein.

An Orten, wo keine Buchhandlung ist, wähle man einen
Agenten, der die Vertheilung übernimmt. Wir gewähren
ihm für seine Mühe hohen Rabatt.

Alle Buchhandlungen, Postanstalten (Nr. 6949a der
Zeitungs-Preisliste) sowie die Unterzeichnete nehmen schon
jetzt Bestellungen entgegen.

Probehefte stehen gern u. gratis franko zur Verfügung.

A. Laumann'sche Buchhandlung, Dülmen i. W.
Verleger des heil. Apostol. Stuhles.

Verlag von Fel. Rauch's Buchhandlung in Innsbruck.

Zeitschrift für katholische Theologie.

XXI. Jahrgang. Jährlich 4 Hefte. Preis 6 Wk. Inhalt des
sieben erschienenen 1. Hefes:

Abhandlungen. R. v. Rostiz-Mened S. J., Die päpsti-
schen Urkunden für Thessalonike. S. 1. — E. Lingens S. J.,
Die eucharistische Consecrationsform. S. 51. — A. Straub S.
J., Sinn des can. 22. sess. VI. conc. Trid. S. 107. —
Recensionen. O. Fleischer, Neumen-Studien (S. Plenters
O. S. B.) S. 141. — C. Gutberlet, Der Mensch (B. Ring S.
J.) S. 145. — A. Schöpfer, Bibel und Wissenschaft (Fr. von
Hummelauer S. J.) zc. — Analecten. Die Verwerfung der angli-
kanischen Weihen (E. Lingens S. J.) zc. — Literarischer An-
zeiger. Nr. 70. S. 1*

Druck und Verlag der Ermländischen Zeitung- und Verlagsdruckerei (J. A. Wichert) in Braunsberg.

Zur würdigen Vorbereitung
auf den bevorstehenden Empfang der ersten hl.
Communien empfehlen wir das in unserem Verlage
erschienene vorzügliche Buch:

Das gute Communionkind

in der Vorbereitung auf u. in der
Danksagung für die erste h. Communien.
Ein vollständiges Gebet- u. Betrachtungsbuch
für die Jugend
v. Theodor Beining, Pfarrer.
15. Aufl. Preis geb. Mk. 1,50 u. theurer,
je nach dem Einbände.

Ferner

Das gute Communionkind

Auszug aus dem grösseren Buche.

17. Aufl. Preis gebunden Mk. 0,75.

Beide Bücher sind in vielen tausend Exempl.
über ganz Deutschland verbreitet u. haben über-
all die günstigste Aufnahme gefunden. An
vielen Orten sind selbe von den Seelsorgern
allgemein eingeführt und mit grossem Nutzen
für die Erstcommunicanten gebraucht worden,
gewiss der beste Beweis, dass der Verfasser
es verstanden hat, den Communionkindern
etwas Gediegenes zu bieten. — Diese neuen
Auflagen haben wieder einige zweckmässige
Verbesserungen erfahren, indem unter An-
derem ein Anhang beigegeben wurde, welcher
acht Besuchungen des allerh. Altarsacraments
für Communionkinder enthält. Er wurde ver-
anlasst durch die Gott sei Dank auch beim
katholischen Volk sich immer mehr ausbrei-
tende Verehrung dieses hehrsten Geheimnisses
unsers Glaubens. Die Besuchungen soll-n dazu
beitragen, die katholische Jugend, speciell die
Communionkinder in dieselbe praktisch ein-
zuführen.

Für Besitzer früherer Auflagen ist dieser
Anhang separat zu haben.

Alle Buchhdlg. nehmen Bestellungen entgegen.
A. Laumann'sche Buchhdlg., Dülmen
Verleger des heiligen Apostol. Stuhles.

Goffine Handpostille.

Ausgabe v. P. Theodof. Florentini O. M. Cap.
Generalvicar. 854 Seiten. 8. Geb. Mk. 3.—
Verlag von **Benziger & Co.** in Emsfiedeln.
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Der christliche Vater.

Gebetbuch vom Hochw. Bischof **Sager**. 512 Seiten
in Leinwand gebunden **Mk. 1.30.**
Verlag von **Benziger & Co.** in Emsfiedeln.
Zu beziehen durch alle Buchhandlungen.

Mit einer Beilage von **Ferdinand**
Schöningh, Paderborn, betr. „Kathol.
Seelsorger“ zc.